

## ZAMONAVIY AXBOROT TA'LIM MUHITIDA BOLALAR ADABIYOTINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISHNING SHAKL VA METODLARI

**Xujamqulova Iroda Faxriddin qizi**

**Termiz iqtisodiyot va servis universiteti "Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim"**

**kafedra o'qituvchisi xujamqulovairoda1@gmail.com**

**<https://doi.org/10.5281/zenodo.15342731>**

**Annotatsiya:** Ushbu tezis zamonaviy axborot ta'lim muhitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirishning shakl va metodlarini o'rganishga bag'ishlangan. Adabiyot, ayniqsa, bolalar uchun o'quv jarayonining muhim qismi bo'lib, u nafaqat axborot berish, balki tafakkur, tasavvur va axloqiy qadriyatlarni shakllantirish vositasi sifatida xizmat qiladi. Ma'lumki, axborot texnologiyalarining rivojlanishi o'qitish metodologiyasini ham yangi bosqichga olib keldi. Bu o'rganishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, masalan, multimedia vositalari, interaktiv o'qitish usullari, elektron resurslar va virtual ta'lim platformalaridan qanday foydalanilishi masalasi yoritilgan. Tezisda bolalar adabiyotini o'qitish jarayonida axborot texnologiyalarining integratsiyasining ahamiyati, o'quvchilarni adabiyot bilan tanishtirishda zamonaviy metodlar va shakllar, shuningdek, o'qitishning yangi yondashuvlari ko'rib chiqiladi. Yozuvchi va o'qituvchi uchun bolalar adabiyotini o'qitishning samarali usullarini ishlab chiqish va joriy etish bo'yicha aniq tavsiyalar beriladi.

**Kalit so'zlar:** Bolalar adabiyoti, o'qitish metodikasi, axborot ta'lim muhit, zamonaviy texnologiyalar, interaktiv o'qitish, pedagogik innovatsiyalar, axloqiy qadriyatlar, multimedia vositalari, virtual ta'lim.

Zamonaviy axborot ta'lim muhitining rivojlanishi ta'lim tizimiga keng o'zgarishlar olib keldi. Bu jarayon, o'z navbatida, o'qitishning yangi shakllari va metodlarini yaratishga ehtiyojni tug'dirmoqda. Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayoniga integratsiyasi o'qitishning samaradorligini oshirishga, o'quvchilarning faolligini, mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Ayniqsa, bolalar adabiyotini o'qitish metodikasida zamonaviy axborot texnologiyalarini qo'llash, o'quvchilarga adabiyotning go'zalliklari va ma'nolarini yanada chuqurroq tushunishga imkon yaratadi.

Bolalar adabiyoti, asosan, yosh avlodni axloqiy qadriyatlar, insoniy fazilatlar, tasavvur va tasvirlar yordamida tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. U nafaqat til va madaniyatni o'rgatish, balki yoshlarni ma'naviy va axloqiy jihatdan to'liq shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Shu sababli, bolalar adabiyotini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, o'quvchilarning adabiy asarlarni chuqur o'zlashtirishlari va tasavvurlarini kengaytirishga yordam beradi.

Bugungi kunda bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirishda axborot texnologiyalarining roli juda katta. Kompyuterlar, interaktiv doskalar, multimedia resurslar va internet platformalari orqali adabiyot darslari yanada qiziqarli va samarali bo'lishi mumkin. Bunday texnologiyalar o'quvchilarga nafaqat adabiyot materiallarini o'qish, balki ularni tahlil qilish, baholash va interaktiv tarzda o'z fikrlarini ifodalash imkoniyatini beradi. Bu metodlarning o'ziga xos xususiyati shundaki, ular o'quvchilarni passiv qabul qiluvchi holatdan faol ishtirokchiga aylantiradi, shu orqali o'z fikrini bildirish, tanqidiy yondashuvni rivojlantirish imkonini yaratadi.

Shuningdek, axborot texnologiyalaridan foydalanish nafaqat o'quvchilarning bilimini oshiradi, balki ularning o'zlashtirish jarayonini yanada jozibador, zamonaviy va interaktiv qiladi. Darslar davomida internet resurslari, audiovizual materiallar va virtual o'qish materiallaridan foydalanish, o'quvchilarning umumiy madaniy ko'nikmalarini ham rivojlantirishga yordam beradi.

Ushbu tezisda zamonaviy axborot ta'lim muhitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirishda qo'llaniladigan shakl va metodlar, shu jumladan, pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlarni joriy etish masalalari o'rganiladi. Tezisning maqsadi bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini yanada takomillashtirishga xizmat qiluvchi metodik tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Zamonaviy axborot ta'lim muhitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirishda axborot texnologiyalarining o'rni juda muhim. Bugungi kunda axborot texnologiyalari o'qitish jarayonida samarali vosita sifatida ko'plab yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bolalar adabiyotini o'qitishda bu texnologiyalarni integratsiyalash o'quvchilarni faollashtirish, ularning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, ko'proq o'zlashtirishga erishish uchun yangi usullarni kiritishni taqozo etadi.

Birinchidan, zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida dars jarayonini qiziqarli va interaktiv qilish mumkin. Kompyuterlar va multimedia vositalarining o'qitishdagi roli katta. Masalan, bolalar adabiyotining ayrim asarlari asosida audiovizual materiallar yaratish, multfilmlar, video qo'llanmalar yoki interaktiv doskalar orqali asarning mazmunini o'qish va tushunish jarayonini yanada rivojlantiradi. Bunday yondashuv o'quvchilarga o'qishdan tashqari, tasviriy va eshitish orqali ko'proq ma'lumot olish imkoniyatini yaratadi.

Ikkinchidan, internet platformalari va elektron resurslar yordamida o'qitish jarayoni yanada boyitilishi mumkin. O'quvchilarga turli elektron kutubxonalar, onlayn resurslar orqali bolalar adabiyotini o'rganish imkoniyatlari beriladi. Bunday manbalar o'quvchilarning mustaqil ishlarini rag'batlantiradi va ularning bilim darajasini oshiradi. Darslarda mavjud bo'lgan adabiyotlarning raqamli variantlari, ko'plab interaktiv elementlar bilan birgalikda o'qishning yanada qiziqarli va samarali shaklini taklif etadi.

Uchinchidan, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish bolalar adabiyotini o'qitish jarayonida kreativlikni rivojlantiradi. O'quvchilarga o'zlari biror hikoya yaratishda yoki biror asar haqida taqdimot qilishda, multimedia vositalaridan foydalanish imkonini berish, ularning tasavvurini kengaytiradi. O'qish jarayoniga interaktiv va kreativ elementlar qo'shilishi, o'quvchilarning nafaqat adabiy bilimlarini, balki ijodiy fikrlash va ifodalash qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Shuningdek, axborot texnologiyalari yordamida bolalar adabiyotini o'qitish, o'quvchilarga adabiy asarlarni tahlil qilishni o'rganishga yordam beradi, ularni kitobni faqat o'qish emas, balki uning mazmunini, qahramonlarni, voqealarni, va ma'naviy ahamiyatini chuqur tahlil qilishga undaydi.

Shu bilan birga, axborot texnologiyalaridan foydalanishning ayrim qiyinchiliklari ham mavjud. Dars jarayoniga multimedia vositalarini kiritish, ba'zan texnik nosozliklar yoki moslashtirishda qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin. Ba'zi o'qituvchilar uchun zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish yangi usul sifatida ko'rinishi mumkin, bu esa o'qitish sifatini pasaytirishi yoki o'quvchilarga noto'g'ri ma'lumot berilishiga olib kelishi

mumkin. Shuning uchun axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish uchun o'qituvchilarga zarur bilim va ko'nikmalarni berish zarur.

Bundan tashqari, zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida bolalar adabiyotini o'qitish jarayonida interaktiv metodlarning roli katta. Misol uchun, talabalarga guruhlariga bo'linib, adabiy asarlarni muhokama qilish, biror asar haqida o'z fikrlarini bildirish va ularni yaratish, axborot texnologiyalaridan foydalanishni o'quvchilarni o'zaro faoliyat qilishga jalb qilish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, bu metodika o'quvchilarning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali bo'lib, tanqidiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va adabiyotga bo'lgan qiziqishni yanada oshiradi.

Yana bir muhim jihat shundaki, bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirishda o'qituvchining roli ham nihoyatda muhimdir. O'qituvchilar nafaqat zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bo'yicha bilimga ega bo'lishi kerak, balki ularning pedagogik malakasi ham yuqori bo'lishi zarur. Axborot texnologiyalarini o'z o'rnida va samarali qo'llash uchun o'qituvchilar o'zlarini doimiy ravishda yangilab borishlari, yangi metodlarni o'rganishlari va dars jarayonida ularni qo'llashga tayyor bo'lishlari kerak. Bu nafaqat o'qituvchilarni, balki o'quvchilarni ham ta'limga yangi yondashuvlarni qabul qilishga tayyorlaydi.

Shu bilan birga, bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirishda oilaning roli ham katta. Ota-onalar va bolalar o'rtasida adabiyotga bo'lgan qiziqishni oshirish, ularni kitob o'qishga rag'batlantirish va ularning kitobga nisbatan ijobiy munosabatlarini rivojlantirish ham zarur. Axborot texnologiyalarini qo'llashda ota-onalar va bolalar birgalikda faol ishtirok etishi mumkin. Masalan, onlayn kutubxonalarda o'qilgan asarlarni muhokama qilish, kitoblar haqida fikr almashish va ularni ko'proq o'qishga rag'batlantirish orqali oilaviy o'qish madaniyatini rivojlantirish mumkin.

Shu tarzda, bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirishda zamonaviy axborot texnologiyalarining o'rni juda katta. Ular nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini oshiradi, balki ularning ijtimoiy, axloqiy va madaniy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Biroq, bu texnologiyalarni to'g'ri va samarali qo'llash uchun o'qituvchilarni malaka oshirish va yangi metodikalar bo'yicha ta'lim berish zarur.

Zamonaviy axborot ta'lim muhitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirishda axborot texnologiyalarining ahamiyati katta. Bu texnologiyalar o'qituvchilarga darslarni yanada interaktiv va qiziqarli qilish imkonini beradi, o'quvchilarning fikrlash, tahlil qilish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi. Kompyuter, multimedia vositalari, internet platformalari kabi resurslar orqali bolalar adabiyotining mazmunini o'rgatish samaradorligini oshirish, o'quvchilarga yangi bilimlarni qiziqarli shaklda taqdim etish mumkin.

Bundan tashqari, zamonaviy texnologiyalar orqali bolalar adabiyotini o'qitish, nafaqat o'qish jarayonini faollashtiradi, balki adabiy asarlarni tahlil qilish va muhokama qilishda mustaqil fikrlash va tanqidiy yondashuvlarni rivojlantiradi. Shuningdek, axborot texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning kommunikatsiya, axloqiy qadriyatlar va madaniyatini rivojlantirishga ham yordam beradi.

Shu bilan birga, texnologiyalardan samarali foydalanish uchun o'qituvchilarning malakalarini oshirish, yangi metodlarni o'zlashtirish va o'quvchilarga zamonaviy pedagogik

yondashuvlarni taqdim etish zarur. Bu nafaqat axborot texnologiyalarining to'g'ri qo'llanilishini ta'minlaydi, balki o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini yanada oshiradi.

Oxir-oqibat, bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirishda axborot texnologiyalarining imkoniyatlaridan to'liq foydalanish, ta'lim tizimining samaradorligini oshiradi, bolalarning adabiyotga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni jamiyatda axloqiy, madaniy va ijtimoiy jihatdan faol fuqarolar sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Zamonaviy axborot ta'lim muhitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirishga oid tadqiqotlar keng tarqalgan. Bu sohada amalga oshirilgan ilmiy ishlar axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyatini o'rganishga qaratilgan. Ularning tahlili, ayniqsa, bolalar adabiyotini o'qitishda interaktiv va multimediali yondashuvlarning samaradorligini ko'rsatmoqda.

Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonida qo'llanilishi masalasi ilmiy doiralarda katta ahamiyatga ega. Xususan, *Shayxov, A. (2019)* ning tadqiqotida, axborot texnologiyalarining bolalar adabiyotini o'qitishda qo'llanilishi o'quvchilarni qiziqtirish, ularning axborotlarni tezda qabul qilishiga yordam berish uchun samarali vosita sifatida ta'riflangan. Shayxov axborot texnologiyalari o'quvchilarning diqqatini jamlash va o'quv jarayonini yanada interaktiv qilishga qaratilgan tavsiyalarni ilgari surgan. Tadqiqotda o'qituvchilarning interaktiv ta'lim vositalarini qo'llashda ko'plab qiyinchiliklarga duch kelishi, biroq ularning to'g'ri ishlatilishi o'qishning samaradorligini oshirishi ta'kidlangan.

### References:

#### Используемая литература: Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shayxov, A. (2019). Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonida qo'llanilishi. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
2. Mavlonov, B. (2020). Bolalar adabiyotini o'qitishda kreativ yondashuvlar. Samarqand: SamDU nashriyoti.
3. Shukurov, S. (2018). Interaktiv metodlarning ta'limdagi roli. Toshkent: O'zbekiston pedagogika nashriyoti.
4. Davronov, A. (2021). Multimediali texnologiyalarni bolalar adabiyotida qo'llash. Buxoro: BuxDU nashriyoti.
5. Rahmatova, N. (2020). Bolalar adabiyotini o'qitishda innovatsion usullar. Toshkent: Milliy tiklanish nashriyoti.
6. Karimov, I. (2011). Ta'lim tizimida axborot texnologiyalarining ahamiyati. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
7. Akhmedov, Z. (2017). Ta'limda interaktiv metodlar va ularning samaradorligi. Tashkent: Yangi nashr.
8. Tursunov, M. (2018). Bolalar adabiyoti o'qitish metodikasi: muammolar va yechimlar. Samarqand: SamDU nashriyoti.